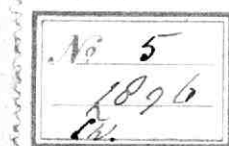

De adviezen van Dr. A.W. Bronsveld, in zake de beheerskwestie in de Ned. Herv. kerk beoordeeld

<https://hdl.handle.net/1874/234948>

Br. 1896 IV, 17

mm 11508

DE ADVIEZEN

VAN

Dr. A. W. BRONSVELD,

IN ZAKE

de Beheerskwestie in de Ned. Herv. Kerk,

BEOORDEELD

DOOR

G. A. FIJNVANDRAAT.

Predikant te Beesd.

UTRECHT,
KEMINK & ZOON.

(Over de Domkerk.)

1896.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK UTRECHT

3542 4633

DE ADVIEZEN

VAN

Dr. A. W. BRONSVELD,

IN ZAKE

de Beheerskwestie in de Ned. Herv. Kerk.

DE ADVIEZEN

VAN

Dr. A. W. BRONSVELD ,

IN ZAKE

de Beheerskwestie in de Ned. Herv. Kerk,

BEOORDEELD

DOOR

G. A. FIJNVANDRAAT.

Predikant te Beesd.

UTRECHT,
KEMINK & ZOON.

(Over de Domkerk.)

1896.

Aan Dr. A. W. Bronsveld.

Amice!

Overeenkomstig uwe nadrukkelijke opwekking ¹⁾ heb ik kennis genomen van het Opstel door wijlen Ds. H. Steenberg, 24 jaren geleden, geplaatst in het jaarboekje voor de Ned. Herv. Kerk. Den tijd, waarin het geschreven werd, in aanmerking nemende, heeft het onmiskkenbare verdiensten; vooral wat het geschiedkundig deel betreft, waarin hij herhaaldelijk de onloochenbare en toch nog dikwerf voorbijgeziene of zelfs bestredene waarheid uitspreekt: „Nooit zijn bestuur en beheer in de Hervormde Kerk van ons vaderland vereenigd geweest.” ²⁾

De geschiedenis van het beheer der goederen onzer Kerk kunnen wij toch niet missen, willen wij een juist oordeel vellen over de aanhangige beheerskwestie. Al wie tot zulk een oordeel genoeg meent te hebben aan de redeneering: overeenkomstig Art. 55 Alg.

1) St. v. W. en V. 1895 bl. 1005.

2) Ibidem bl. 976 en 988.

Regl. zijn de algemeene belangen der gemeenten, behoorende tot de Ned. Herv. Kerk, toevertrouwd aan de Algemeene Synode; tot die algemeene belangen behooren de kerkelijke goederen; ergo heeft de Synode niet alleen het recht, maar rust op haar de plicht, om het beheer dier goederen te regelen; — doet beter met het zwijgen te bewaren, en zich niet te mengen in eene kwestie, waarvan hij niets weet. Het deed mij daarom aangenaam aan, in uwe Kroniek te lezen: „Onder de zaken, welke thans tot alle vrienden van onze Kerk komen met een dringend verzoek van belangstelling en studie, behoort ongetwijfeld het beheer van onze kerkelijke goederen.” ¹⁾

Juist; *studie* vereischt de zaak, ernstig onderzoek van de historische bronnen; en niet slechts van de beekjes, welke de eene of andere hand hieruit heeft afgeleid. Want, gaat men op berichten uit de tweede of derde hand af, dan laat men zich zoo gemakkelijk misleiden. Gij zelf hebt het ondervonden, door geloof te slaan aan eene inlichting omtrent het aantal der gemeenten, welke aan het Alg. College zijn aangesloten. Later bleek het u, dat deze inlichting een treurig dwaallicht was geweest. ²⁾

Zulke ervaringen zijn droevig, en dient men zich-zelfen te besparen door „belangstelling en studie.”

Om nu voor hen, die een dringend verzoek om

1) Ibidem bl. 1001.

2) Ibidem bl. 1148.

belangstelling en studie noodig mochten hebben, het onderzoek eenigszins gemakkelijk te maken, ¹⁾ gaaft gij een herdruk van Steenberg's opstel. Van harte hoop ik, dat velen zich hierdoor tot „onderzoek” zullen laten leiden. Het opstel is, gelijk gij zegt, „helder” geschreven, en wel in staat, om belangstelling te wekken en tot studie te dringen.

Doch nu voegt gij bij de qualificatie „helder” ook die van „afdoende.”

Hoe heb ik dit te verstaan? Gij zult hiermede toch niet bedoelen, dat, indien iemand dit opstel gelezen heeft, hij genoeg op de hoogte is, om over de hangende beheerskwesitie te oordeelen? Want dit zou geene „studie” wezen, maar hoogstens eene eenzijdige kennismaking met de beheerszaak, zooals zij zich bevond in de phase van 1871.

Gij zult met dit „afdoende” zeker nog veel minder bedoelen, dat, na lezing van dit opstel, de vraag welke *tegenwoordig* alles beheerscht: „is de Synode al of niet tot regeling van het beheer bevoegd” *afgedaan* is; en wel afgedaan in den zin van: „zij is volkomen bevoegd; hieraan is nu geen twijfel meer; laat de Synode gerust een Reglement op het beheer concipieren en vaststellen; zij heeft geen andere uitspraak van eenige Rechtbank of zelfs van den Hoogen Raad te duchten.”

Gij stemt mij gewis toe, dat het woord „afdoende” dan nog erger zou zijn dan een „groot” woord.

1) Ibidem bl. 1001.

Gij hebt immers, om niets anders te noemen, de Conclusie gelezen van den Procureur Generaal van het Gerechtshof te Leeuwarden in zake het geschil te St. Anna Parochie, waarop het Arrest van dit Gerechtshof is gevolgd. Welnu, in deze Conclusie staat te lezen,¹⁾ dat „de bestaande, strenge onderscheiding en afscheiding tusschen het geestelijk bestuur der Kerk en het beheer harer goederen medebrengt, *dat de kerkelijke besturen geene bevoegdheid hebben tot regeling van dat beheer noch tot inmenging daarin,*²⁾ en zulks evenmin ten aanzien van gemeenten, die zich in zake dat beheer hebben aangesloten aan de Organisatie bij het Alg. Regl. van 21 Juli 1870 uitgevaardigd, als ten aanzien van die, welke zoogenaamd vrij beheer hebben gekozen.”

Wel bestaat er, naar zijne meening, verband tusschen de gemeenten, wat het beheer harer kerkelijke goederen betreft, en de kerkelijke organisatie, dewijl die goederen verkregen zijn en bezeten worden door de gemeenten als deel uitmakende van de Ned. Herv. Kerk en met bepaalde bestemming ad pios usus; en „ontleenen de leden der gemeenten hunne rechten op die goederen en hunne bevoegdheid tot regeling van het beheer daarvan *uitsluitend*²⁾ aan hun lidmaatschap, hun lid zijn van de Kerk.” Niet dus aan eenig Reglement.

1) Weekblad van het Recht No. 6720.

2) Ik cursiveer.

„Als zoodanig ¹⁾ — (niet als Kerkvoogden of Notabelen) — staan de leden der gemeenten, ook in die met vrijbeheer, onder en zijn afhankelijk van de synodale verordeningen en besturen, en onderworpen aan kerkelijk opzicht en tucht naar de onderscheiding bij Art. 3 van het betrokken synodaal reglement gemaakt.” ¹⁾ En hierin is van Kerkvoogden en Notabelen geene sprake.

„Vrijbeheer sluit wel het recht in tot zelfstandige regeling en uitoefening van het beheer zonder centraal toezicht in strikt administratieven zin ¹⁾, maar geeft den leden geene vrijheid tot straffelooze overtreding der kerkelijke verordeningen, ook niet wanneer de gepleegde vergrijpen direct of indirect in verband staan tot de beheersregeling of het voeren van beheer.”

Tot deze kerkelijke verordeningen behoort niet — want het bestaat niet — en kan of mag nimmer behooren: een Synodaal Reglement op het beheer. Want, gelijk de Procureur Generaal zeide: „de kerkelijke besturen hebben geene bevoegdheid tot regeling van dat beheer, noch tot inmenging daarin”, en „vrijbeheer sluit het recht in tot zelfstandige regeling van het beheer zonder centraal toezicht in strict administratieven zin.”

Elke Synodale regeling van het beheer mist dus een *wettigen* grondslag. Zich hieraan niet te onderwerpen, kan dus nimmer als „vergrijp” worden beschouwd en erkend.

1) Ik cursiveer.

Deze Conclusie met het hiernaar genomen Arrest van het Friesche Hof is eene providentieele waar-schuwing voor de voorstanders van eene Regeling door de Synode.

Maar wat bedoelt gij dan toch met dat „afdoende”, hetwelk, naar uwe meening, het Opstel van Ds. Steenberg is? Gij hebt voor deze meening zeker goede gronden. Want welk ernstig mensch spreekt in eene zaak, door u met recht van het grootste belang voor de Ned. Herv. Kerk geacht, ¹⁾ *ongegronde* meeningen uit?

Het spijt mij, dat gij geen enkelen grond genoemd hebt, en dit te meer, dewijl ik in het bedoelde Opstel ook geen enkelen grond voor dat „afdoende” gevonden heb, in welken zin ik ook dit woord opvat.

Want dit Opstel heeft eene geheel andere strekking, dan het doel, waartoe men thans, met het oog op het mandaat aan de vijf leden der beheerscommissie, zijne belangstelling en studie aan de beheerszaak moet wijden.

Wat beoogde toch Ds. Steenberg met zijn Opstel?

Laten wij de historie raadplegen.

Den 1^{en} October 1870 was door het dubbel Algemeen College een Alg. Regl. op het beheer enz. vastgesteld. De Synode had tot het in stand brengen dezer nieuwe regeling vrijwillig en krachtig medegewerkt. „*Zij betaalde* — zoo schreef Ds. Steenberg ²⁾ —

1) Ibidem bl. 4001.

2) Ibidem bl. 1111.

duizenden uit de Classicale kas, om in de kosten van dit nieuwe staatscollegie ¹⁾ te voorzien; ²⁾ en toen de tegenwoordige regeling was tot stand gekomen, zonder dat zij zelfs op het Alg. Regl. voor het beheer was gehoord, en het Alg. College hare medewerking inriep ter bevordering van eene algemeene invoering, gaf zij hare blijdschap te kennen over het tot stand komen van dit werk, en verklaarde zich bereid, om aan het te kennen gegeven verlangen te voldoen."

Niet alle gemeenten toch hadden zich bij deze nieuwe Organisatie aangesloten. Velen hadden „vrij beheer" gekozen. De werking van dit vrij beheer drong de Class. Vergadering van Gouda, reeds in hetzelfde jaar 1870, tot het verzoek aan de Synode ³⁾ „om de wederkerige verhouding te bepalen en uit te spreken, die er tusschen de kerkeraden en kerkvoogden der gemeente bestaat." Dit adres werd door de Synode overgebracht naar de Alg. Syn. Commissie met den wensch, dat zij hare aandacht op dit onderwerp mocht vestigen, en overwegen, op welk eene wijze aan het doel der Class. Vergadering kon worden te gemoet gekomen, en hieromtrent de Synode te adviseeren. ⁴⁾

De Syn. Commissie nam de zaak in behandeling en antwoordde aan de Synode, dat aan het verzoek van

1) Deze benaming blijft voor rekening van den Schrijver.

2) Ik cursiveer.

3) Bijl. der Syn. Hand. 1871. bl. 200.

4) Syn. Hand. 1870. bl. 138.

de Class. Vergadering van Gouda zou kunnen voldaan worden door het beginsel toetepassen, neergelegd in Art. 65 al. 2 Alg. Regl. onzer Kerk. Doch de poging, om uitvoering te geven aan het *eerste* lid dezer alinea: „omtrent de administratie der bijzondere kerk-, pastorie-, kosterij- en andere gemeentefondsen zullen nadere bepalingen worden ontworpen”, had schipbreuk geleden. Dit nam echter, naar het oordeel der Syn. Commissie, niet weg, dat niemand de Synode mocht bemoeielijken in de uitvoering van het *tweede* lid der alinea van genoemd Art., te weten: „omtrent de betrekking tusschen bestuurders der kerkelijke gemeentefondsen en de kerkeraden nadere bepalingen te ontwerpen.”

Zij dacht er dus niet aan, en het was haar ook niet gevraagd, om een Reglement op het beheer der kerkelijke goederen te ontwerpen. Hoe zou dit ook mogelijk geweest zijn? De Synode had vrijwillig en blijmoedig hare medewerking tot de nieuwe Organisatie verleend, *en ook voor het vervolg beloofd*. De Syn. Commissie bepaalde zich dus bij de verklaring, dat de Synode gerechtigd en geroepen was, om de betrekking tusschen kerkvoogden en kerkeraden nader te regelen. Een ontwerp van zulke bepalingen te maken, scheen haar te liggen buiten haar mandaat; en dewijl zulk eene regeling naar de meening van de meeste leden der Syn. Commissie onoverkomelijke bezwaren zou ontmoeten, zoo liet zij het gaarne aan de wijsheid der Synode over, of en in hoe-

verre het geraden was, zulke regeling ter hand te nemen.¹⁾

In de Synode van 1871 werd dit schrijven tegelijk met enkele ingezondene adressen, rechtstreeks of zijdelings dezelfde zaak betreffende, ter fine van rapport gesteld in handen van Prof. W. Muurling, Ds. H. Steenberg en Ds. Chr. Krabbe. In eene afzonderlijke nota sprak Ds. Steenberg, afwijkende van het gevoelen der meerderheid van de Commissie ad hoc, als zijne meening uit, dat de betrekking tusschen beheer en bestuur moest geregeld worden, en stelde hij aan de Synode voor, om hieromtrent een schrijven te richten aan de Prov. en Class. Besturen, de Kerkeraden en Collegiën van kerkelijke Administratie. Van zulk eene circulaire gaf hij een ontwerp.²⁾

Na gehoudene discussiën besloot de Synode, om het rapport met daarbij behoorende stukken naar de Syn. Commissie te zenden, welke der Synode in 1872 zou dienen van advies. Tevens besloot zij, om als hoofdzaken, waaromtrent het gevoelen der Vergadering aan de Syn. Commissie kenbaar gemaakt zou worden, op te noemen: 1°. de regeling der verhouding tusschen de kerkeraden en kerkvoogdijen is voor de Kerk eene dringende behoefte; 2°. tot die regeling acht de Synode zich in het belang der gemeenten ver-

1) Bijl. der Syn. Hand. 1871. bl. 208.

2) Syn. Hand. 1871. bl. 314. Dit ontwerp is te lezen: St. v. W. en V. 1895. bl. 1117—1120.

plicht; 3°. zij ontleent hare bevoegdheid hiertoe aan den aard harer betrekking tot de Kerk en de bepalingen van het Alg. Reglement. 1) Vervolgens besloot zij — al werden niet alle besluiten met eenparige stemmen genomen — om de door Ds. H. Steenberg ontworpen circulaire te zenden aan alle Kerkelijke Besturen, Kerkelijke Administratiën en Colleges van toezicht; en wel aan het Alg. College van toezicht in de eerste plaats. Na de verzending aan genoemde adressen zou genoemde Circulaire geplaatst worden in de kerkelijke Courant. 2)

De geheele beweging gold dus niet een Reglement op het beheer, maar enkel en alleen *de regeling van de betrekking tusschen kerkeraden en kerkvoogden*; en wel zoodanige regeling, dat het eene lichaam geene opperheerschappij mocht voeren over het andere, maar dat beiden, kerkelijke instellingen zijnde, zich ieder vrij op zijn gebied zou bewegen. 3)

Om nu de Circulaire der Synode aan alle Kerkelijke Besturen enz toetelichten schreef Ds. Steenberg zijn Opstel, door hem in het jaarboekje voor de Ned. Herv. Kerk geplaatst.

Hoe zou dus dit Opstel in eenig opzicht „afdoende” kunnen zijn in onze dagen, waarin de beheerskwestie eene veel uitgebreidere afmeting heeft gekregen? De

1) Syn. Hand. 1871. bl. 337 *sq.*

2) Zie St. v. W. en V. 1871. bl. 1115.

3) Ibidem bl. 1118.

Synode heeft immers aan de Commissie van Prof. Cannegieter c. s. volstrekt niet het beperkte mandaat gegeven, om bepalingen te ontwerpen tot regeling van de betrekking — en dat nog wel eene broederlijke betrekking — tusschen bestuur en beheer. Neen, de Synode besloot: 1) „Ter voldoening aan Art. 65 al. 2 Alg. Regl. neme de Synode nogmaals ter hand: *eene regeling van het beheer der goederen in dat Artikel genoemd.* 2) Zij benoeme daartoe eene Commissie van 5 personen, ten einde bij de Synode van het volgend jaar in te dienen een Reglement op het beheer dier goederen.” 3)

Dit is wat anders, dan waartoe de Synode van 1871 besloot. Van de benoemde beheerscommissie wordt nu gevraagd: een Reglement op het beheer van al de goederen in Art. 65 al. 2 Alg. Regl. genoemd; een Reglement dus op de bijzondere *kerkgoederen*, op de *pastorygoederen*, op de *kosterygoederen* en andere *gemeentegoederen*. 4)

Denk eens aan, welk eene reuzentaak! Hiervan is de regeling van de betrekking tusschen Kerkeraden en Kerkvoogden slechts een klein onderdeel; mischien zelfs in 't geheel geen deel.

1) Syd. Hand. 1895. bl. 137.

2) Ik cursiveer.

3) Dit besluit werd met ééne stem meerderheid genomen.

4) In genoemd Artikel wordt gesproken van „fondsen”. Doch ik heb het mandaat terug te geven, zooals de Synode het heeft vastgesteld.

Dit schijnt gij geheel vergeten te hebben, amice! Want gij schrijft: ¹⁾ „Het is 't ontwerpen van eene regeling tusschen beheerders en bestuurders, wat de Synode dezes jaars heeft opgedragen aan de Commissie van 5 leden.”

Ware hun mandaat zoo beperkt geweest, het zou mij iets minder verbaasd hebben, dat zij het hebben aanvaard, ofschoon zij slechts met 5 tot 7 van de 19 stemmen benoemd zijn, zoodat hunne benoeming alle zedelijke waarde mist. Maar neen, zij hebben een volledig Reglement te concipieeren op *al de goederen in Art. 65 al. 2 Alg. Regl. genoemd*. Waarlijk, daartoe zal het Opstel van Ds. Steenberg hun al bitter weinig bouwstoffen opleveren, terwijl de vrienden der Kerk, welke gij terecht tot belangstelling en studie opwekt, hierdoor allerminst op zulk eene hoogte van de nu hangende beheerskwestie zullen komen, dat zij naar waarheid kunnen zeggen: nu is de kwestie voor mij uitgemaakt; dit Opstel is „afdoende”.

Gij schijnt echter in dit Opstel meer gevonden te hebben, dan ik er ook na herlezing in vinden kon. Gij hebt in de Synode omtrent dit Opstel beweerd: ²⁾ „Daarin leest men: dat de Regeering in 1842, 1848 en 1852 verklaard heeft, dat de Synode bevoegd is het beheer te regelen.” Waar staat dit toch te lezen?

1) St. v. W. en V. 1895. bl. 1004.

2) Syn. Hand. 1895. bl. 131.

Ja, ik lees ¹⁾, dat in 1842 bij de Synode een ministerieel schrijven is ingekomen, hetwelk o. a. inhield, „dat het, noch met de bepalingen der Ned. Grondwet, noch met de bedoelingen der regeering zou overeenkomen, dat dezelve zich een *jus in sacra* zoude aanmatigen, noch zelfs eenig *jus circa sacra* uitoefenen buiten de bestaande reglementaire verordeningen” — zegge: *buiten de bestaande reglementaire verordeningen* — „en dat mitsdien alle veranderingen in de bestaande Kerkorde” — zegge *de bestaande Kerkorde* — „voortaan alleen van de Kerk kunnen uitgaan, en dus derzelver hoogste vergadering uitsluitend bevoegd is, om, indien zulks noodig mocht bevonden worden, volgens de bestaande reglementen, de vereischte maatregelen te nemen, of ook, wanneer het belang der Kerk verandering dier reglementen vordert, na rijp beraad en wettig Kerkelijk overleg, te besluiten, buiten eenigen invloed der hooge regeering, die, wanneer hare bekrachtiging daar vervolgens gevorderd werd, alleen zon hebben toe te zien, dat daarbij niets toegelaten werd, strijdig met de Grondwet of met *de rust* ²⁾ en de veiligheid van den Staat.”

Schoone woorden! Maar wat beteekenen zij? Vooreerst bevatten zij de zienswijze van één Minister, niet van de regeering. Ten tweede betreffen zij *de bestaande kerkorde*. Doch tot die bestaande Kerkorde

1) St. v. W. en V. 1895. bl. 983.

2) Ik cursiveer.

behoorden niet: *de Prov. Reglementen op het beheer bij Koninklijke besluiten vastgesteld*. Deze Reglementen steunden niet op Art. 92 van het destijds vigeerende Alg. Regl. voor *het bestuur* der Ned. Herv. Kerk, maar evenals geheel dit reglement op het recht en de macht, welke de Koning meende te bezitten. Dat dit waarheid is, heeft de 2de Beperking in 1852 geleerd.

De Heer Steenberg prijst het dan ook niet, dat de Synode in 1848 eene stoute greep deed in de administratie der Kerkelijke goederen. „Wilde zij — zoo schreef hij ¹⁾ — zich aangorden, om eene betere beheersregeling in het leven te roepen, en aan de Kerk te brengen, wat der Kerk steeds onthouden was, dan had zij vooraf met alle kalmte *een onderzoek naar haar recht in dezen moeten instellen* ²⁾ en langzaam de kerkelijke regeling voorbereiden.”

Ds. Steenberg kende dus geene verklaring van de regeering anno 1842, dat de Synode bevoegd was, om het beheer te regelen. Want zulk eene verklaring had alle onderzoek „naar het recht der Synode in dezen” overbodig gemaakt.

Verder lees ik ³⁾, dat „ten jare 1848 de Minister — niet *de Regeering* maar de Minister — had doen weten, dat hij met belangstelling kennis genomen had van het

1) Ibidem bl. 985.

2) Ik cursiveer.

3) Ibidem bl. 1095.

gerevideerd Alg. Regl. en *voorschands* ¹⁾ aan de zijde van den Staat geene bezwaren zag, waardoor de behandeling bij de Synode eenigermate zou kunnen belemmerd worden". Een volgend minister, tijdelijk met de zaken van den Hervormden eeredienst belast, gaf te kennen, dat het *voor het tegenwoordige* ¹⁾ met de inzichten van 's lands Hooge regeering strookte, om de banden van kerk en staat — de kerk was toen ook *in haar bestuur* nog niet vrij — op den voet der bestaande Reglementen, voorzooverre zij met de tegenwoordige instellingen niet overeenkomen, niet los te scheuren, maar met voorzichtig beleid los te maken. Zich vereenigende met het denkbeeld van eene *meer* ¹⁾ kerkelijke regeling van het beheer, maar de noodzakelijkheid niet dat al van deugdelijke waarborgen voor eene geregelde en zorgvuldige administratie, in het belang ook van den Staat, erkennende, had hij geene bedenkingen *voorloopig* ¹⁾ in te brengen tegen het concipieeren en arresteeren van zoodanig Kerkelijk reglement, altoos, *na nauwlettend en volledig onderzoek, het eindoordeel aan zich blijvende reserveeren.*" ¹⁾

Wie leest hierin nu, dat *de Regeering* verklaard heeft, dat de Synode bevoegd is, om het beheer te regelen? Zooveel volzinnen, zooveel reserves.

Zulk eene verklaring las zelfs Ds. Steenberg hierin niet. Hij schrijft ²⁾ „*van den kant* ¹⁾ der regeering *scheen* ¹⁾ dus geene bedenking te rijzen tegen de poging

1) Ik cursiveer.

3) Ibidem bl. 1096.

der Synode" enz. En dat het slechts *schijn* was, is maar al te duidelijk gebleken, en kunt gij lezen op de diepen weemoed ademende bladzijde van Steenberg's geschrift. ¹⁾

Eindelijk lees ik ²⁾, dat de Minister van Justitie, voorloopig belast met het bestuur van het Departement voor de zaken van den Hervormden eeredienst, den 13den Januari 1852 aan den Koning heeft voorgesteld, om sanctie te geven aan het gerevideerd Alg. Reglement. Ja, dit deed hij. Maar — tegelijk stelde hij aan den Koning de elf Beperkingen voor, welke door Zijne Majesteit zijn bekrachtigd, ³⁾ en waarvan de tweede aan de Synode de deur wees, indien zij zich bevoegd achtte tot het vaststellen van bepalingen omtrent de administratie der bijzondere Kerk-, Pastorij-, Kosterij- en andere Gemeentefondsen en goederen. Ds. Steenberg spreekt dan ook van de landsvaderlijke, trouwe zorg van den Staat, die de geliefde pupil bij hare meerderjarigheid niet kon loslaten. ⁴⁾

Wat blijft er nu over van uwe bewering: „in het Opstel van den Heer H. Steenberg leest men, dat de Regeering in 1842, 1848 en 1852 verklaard heeft, dat de Synode bevoegd is, het beheer te regelen?”

Op uwe grieven tegen enkele Kerkelijke administra-

1) Ibidem bl. 1098 *sq.*

2) Ibidem bl. 1095.

3) Ibidem bl. 1099.

4) Ibidem bl. 1100.

tiën wil ik niets afdingen. Ik vind ze wel niet allen met juistheid omschreven, maar ik stem toe: er gebeuren sommige dingen, welke ook mij bedroeven. Doch de schuld hiervan ligt niet in de tegenwoordige Organisatie, maar in *de gemeenten*. Overeenkomstig het thans vigeerend Alg. Regl. op het beheer enz. zijn het *dezelfde stemgerechtigden* in de gemeente, die de Notabelen als die de Kerkeraadsleden kiezen. In enkele gemeenten met vrij beheer, zoo als Amsterdam, mogen de leden der Kerkelijke administratie al in gewijzigden vorm gekozen worden, men komt toch overal bij *de gemeenten* terecht, wanneer men zoekt naar den wortel, waarop alle lichamen van Kerkelijke administratiën en besturen stoelen. Welnu, waarom zorgen dan de stemgerechtigde leden eener gemeente niet, dat zij niet alleen goede Kerkeraadsleden krijgen, maar ook goede Notabelen, die op hunne beurt degelijke mannen tot Kerkvoogden kiezen, waarvan men geene aanstootelijke handelingen of oneerlijke praktijken te wachten heeft, en die even degelijke mannen in de Colleges van Toezicht plaatsen? Hebben zij zich, wat mogelijk is, vergist in hun waardeeringsoordeel, welnu, er is eene periodieke aftreding, er is ook schorsing, er is ook ontzetting uit het ambt. Laat dus elke gemeente haar plicht doen. Doet zij dit niet, dan is zij zelve de oorzaak van alle ellende.

Gij meent toch niet, dat alle ellende zal voorkomen worden, en alles naar eerlijkheid en trouw zal geschieden, indien men de Kerkvoogden onder Kerkelijk

bestuur heeft gebracht? Want ach! de diakonieën, welke onder Kerkelijke besturen staan, leeren anders. Wat te Klaaswaal is gebeurd, behoef ik niet te zeggen; de nieuwsbladen hebben het genoegzaam medegedeeld. Uit N. is een administreerende diaken met de diakoniekas naar Amerika verdwenen. 1) Te B. werd door den Kerkeraad aan den diakenboekhouder f 2000.— ter hand gesteld, om schuld der diaconie af te lossen; maar de man gebruikte deze som in zijne zaak, ging hierin achteruit en kon geen cent terug geven. Zoo zou ik kunnen voortgaan; doch waartoe? Geen Class. Bestuur of Prov. Kerkbestuur, geene Synode of Syn. Commissie is evenmin als eenig College van Toezicht in staat, om alle knoeierij te voorkomen of ongedaan te maken. Hieraan eenig verwijt te ontleenen, is hoogst onbillijk.

Och! de beste stuurliu staan aan wal. Maar zijn zij aan boord, dan weten zij ook niet alle averij te ontgaan, maar strandt soms het geheele schip.

Zulk een gevaar dreigt, wanneer de Synode de door hare voorgangsters mede *in het leven geroepen* en aan de gemeenten *aanbevolen* beheersregeling ter zijde duwt, om aan de gemeenten eene beheersregeling op te dringen, welke geconcipieerd, bediscussieerd, voorloopig aangenomen, beoordeeld en vastgesteld is door mannen, *aan wien de gemeenten geen*

1) Ik schrijf de namen der gemeenten niet voluit, dewijl dit aanstootelijk zou zijn voor onschuldige familieleden.

mandaat tot beheersregeling hebben gegeven, daar zij dit aan andere mannen hebben geschonken.

Of tikt gij mij hier op de vingers, en zegt gij tot mij wat gij in de Vergadering der Synode gezegd hebt: „men spreke toch niet van eene regeling door de *Synode*, maar van eene regeling door de *Kerk*”? ¹⁾

Dan is mijn antwoord: ik houd mij aan het Alg. Reglement onzer Kerk. In Art. 61 van dit Reglement lees ik niet: *bij de Kerk*, maar: „*bij de Synode* berust de hoogste wetgevende macht.” En het volgende Artikel zegt niet: *de Kerk*, maar: „*de Synode stelt de Reglementen vast.*”

Met vriendelijke groete

G. A. FIJNVANDRAAT.

Beesd, Dec. 1895.

1) Syn. Hand. 1895. bl. 131.